

УДК 37.091. 33.792

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.71-1.20>**Р. І. Гургула**викладач фортепіано, концертмейстер
Луцького педагогічного коледжу**Л. І. Столярчук**викладач фортепіано, концертмейстер
Луцького педагогічного коледжу

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СЦЕНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА МУЗИЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

У статті обґрунтовано принципи формування сценічних умінь у студентів музичного відділення, шляхи підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на сучасному етапі розвитку освіти; з'ясовано змістові особистісні компоненти, необхідні для успішної сценічної комунікації, а саме ціннісний, інтелектуально-художній та емоційно-естетичний, наявність яких забезпечує ефективне спілкування та гармонійний розвиток особистості студента чи учня. Звертається увага на значимість особистісно орієнтованого, продуктивно-діяльного, креативно розвиваючого, художньо-виховного підходів, які багато в чому уособлюють парадигму розвитку виконавської культури студентів-виконавців. Виявляється важливість застосування принципів сценічної майстерності як основи формування компетентності студента музичного відділення.

У сучасному світі людина потребує наявності розвинутих професійних компетенцій, що забезпечують її просування в сфері вибраної спеціальності, формування стійкої потреби в саморозвитку, для успішного досягнення яких в умовах музично-педагогічного вишу необхідно цілеспрямовано формувати системний підхід і залучати всі методи педагогіки для розвитку сценічної майстерності музиканта як невід'ємної частини його професійних якостей.

У статті окреслено педагогічні умови розвитку артистизму майбутніх музикантів, які полягають у застосуванні методів музичної педагогіки для розвитку свободи виразної реакції на художній зміст творів мистецтва; розвитку усвідомленого бажання подолання проблем, пов'язаних з публічним виступом; розвитку прагнення до творчої самореалізації і самопрезентації; організації тематичних художніх подій як етапу підготовки до виконавської діяльності; участі в концертній діяльності.

Висвітлено питання формування компетентності учнів-музикантів шляхом оптимізації процесу професійного оволодіння музичним інструментом, адаптації студентів до проблемних, а для багатьох стресових ситуацій концертних виступів, а також максимальний розвиток та актуалізація творчого потенціалу.

У статті авторами виділені критерії, показники сценічної майстерності майбутніх фахівців музичного мистецтва, акцентується увага на необхідності оволодіння студентами специфікою концертного виконавства, навичками сценічної побудови концертного номера.

Ключові слова: принципи формування сценічних умінь у студентів, майбутній учитель музичного мистецтва, компетентнісний підхід, компетентність.

Постановка проблеми. Глибокі і різноманітні зміни, що відбуваються нині в сучасній освіті, свідчать про зміну наукових підходів до вирішення навчально-виховних завдань у сфері музичного мистецтва. Феномен мистецтва органічно пов'язаний з потребою людини у самовираженні духовної сутності, утвердженні вищого призначення свого людського «Я».

Застосування основних принципів формування сценічних умінь актуально для музичної культури, для професійного відбору компонентів виконавської та педагогічної майстерності. Визначаючи метою конкретизацію професійної підготовленості музиканта, ми виявляємо особистісні показники, які надалі служать основою професійної компе-

тентності студента. Складові елементи є факторами ефективності діяльності і виражаються в професійній майстерності виконавця і педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій У наукових студіях педагогічного спрямування представлені різноманітні підходи до трактування феномена комунікації, специфіки особистісного вияву спілкування, зокрема: філософський (Н. Бахтін, В. Біблер, М. Губер, Ю. Лотман), методологічний (Г. Андреева, Є. Бондаревська, І. Зарецька, Н. Кузьміна), психологічний (Б. Ананьєв, І. Зимня, В. Кан-Калік, М. Левіна, А. Леонтьєв, Є. Рогов).

Мета статті – розглянути специфіку комплексу принципів формування сценічних умінь у студентів-музикантів, визначити сутність особистісного

аспекту в процесі спілкування в музичній діяльності, ролі особистості педагога-музиканта та студента – майбутнього вчителя музики у створенні іміджу професіонала сцени, у формуванні компетентності студента-музиканта.

Виклад основного матеріалу. В умовах інноваційних реформ у сучасній мистецькій освіті України до основних завдань професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва належить формування сценічної культури. Актуальність цього дослідження зумовлена відсутністю цілісного підходу до формування сценічної культури студентів, удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до продуктивної сценічної діяльності, соціальною значимістю вокально-виконавської підготовки майбутніх музикантів. Потребують розробки і вдосконалення зміст, форми, методи та засоби формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Величезний спектр напрямів діяльності випускників закладів середньої та вищої музичної освіти вимагає належного рівня сформованості загальних і професійних компетенцій, без яких не може відбутися висококваліфікований музикант, хормейстер, педагог.

Тому з особливою гостротою стоїть вимога до модернізації та вдосконалення вокального навчання студентів у закладах педагогічної освіти, від чого залежить формування мистецьких цінностей, підвищення виконавського рівня.

Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва базується на положеннях Закону України «Про освіту» (2017), Закону України «Про вищу освіту» (2014), у яких визначено спрямування сучасної вітчизняної освіти, акцентовано на важливості високої культури вчителя.

Проблема виховання загальної культури особистості висвітлена в наукових працях П. Блонського, Н. Ветлугіної, І. Кон, В. Петрушина, А. Петровського, Б. Теплової, Г. Ципіна та інших. Питання формування музичної культури особистості розглядали О. Апраксіна, Б. Асаф'єв, Н. Гродзенська, О. Ростовський та інші. Специфіку формування сценічної майстерності майбутніх фахівців музичного мистецтва досліджували В. Антонюк, Л. Василенко, М. Донець-Тессейр, В. Ємельянов, Н. Овчаренко, Д. Огороднов, Г. Стулова та інші. Незважаючи на те, що проблема виховання вокальної культури, сценічних умінь розглядалася в працях багатьох учених, обґрунтування ефективних педагогічних технологій формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва потребує додаткового вивчення.

Сценічну майстерність майбутнього фахівця музичного мистецтва ми характеризуємо як мистецтво внутрішнього уявлення та візуаль-

ного втілення інтонаційних образів музичного твору в естетичному сприйнятті світу з метою духовно-морального впливу. Сутність сценічної майстерності являє собою цілісну організацію компонентів: виконавської майстерності (навичок виконавської техніки, володіння навичками інтерпретації творів), психологічної майстерності (сценічної поведінки, саморегуляції, концертної стабільності, стресостійкості, інтуїції), артистичної майстерності (артистизму, артистичного магнетизму, енергетики образу, який звучить).

Методологічно важливим для нашого дослідження є визначення принципів формування сценічної культури студентів музичного відділення, які пов'язані зі специфікою принципів вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності. Аналіз музично-педагогічної літератури дає змогу виявити низку принципів, застосування яких дає можливість ефективно здійснювати процес розвитку виконавської культури учнів. Багато музикантів-професіоналів з осудом ставляться до «механічного» виконання, безглуздої «біганини» пальців.

Основні принципи формування сценічної майстерності студентів музичного відділення мають комплексний характер, проте варто виокремити такі.

Принцип міждисциплінарної інтеграції на основі взаємодії гуманітарної, психолого-фізіологічної, когнітивно-теоретичної та рефлексивно-емоційної сфер знань визначає, що сценічна майстерність включає володіння вокальною технікою, мовленнєвою артикуляцією, диханням, індивідуальною манерою виконання, оригінальною інтерпретацією виконуваних творів, передбачає акторську майстерність і сценічний рух, пластичність і неповторний імідж.

Здійснення цього принципу базується на розумінні синтетичного характеру уявлення творчого результату (виконання концертної програми), включаючи всі фізіологічні та емоційні якості музиканта (зорові, слухові, тактильні, кінестетичні), на основі яких формуються такі якості, як сприйняття, мислення, пам'ять, увага, уява, які б розкривали задум твору через виконавський образ.

Принцип, заснований на розумінні необхідності художнього і технічного розвитку студентів-музикантів, відіграє особливу роль у процесі формування готовності майбутнього музиканта до концертної діяльності.

Цей принцип спрямований на формування в процесі підготовки навичок художньої інтерпретації музичного твору.

Принцип поступовості і послідовності в досягненні професійної майстерності передбачає, що студенти мають певний сценічний досвід, який здебільшого сприяє ефективності, а часом, навпаки, ускладнює вирішення завдань оволодіння професійною майстерністю.

Реалізація цього принципу відбувається у разі раціонального і виправданого ускладнення репертуару, адекватного рівню майстерності музиканта. З цього приводу І. Корсакова пише, що «для систематичного розвитку і виховання майбутнього виконавця необхідно в строгій і спокійній послідовності висувати перед ним нові художні завдання, уникаючи нетерплячого нагромадження вимог на початкових етапах роботи над матеріалом. Технічне шліфування має стати основою для справжньої творчої роботи над твором, бездоганного виконання твору з позиції ритму, точно своєчасних вступів і закінчень музичних фраз, виконання авторських вказівок і настанов, тлумачення твору загалом» [4, с. 9].

Принцип індивідуалізації підготовки музикантів заснований на універсальному характері їхньої концертної діяльності (музична майстерність, сценічна переконливість, здатність привертати увагу слухачів, неповторний імідж і ін.).

У реалізації цього принципу необхідно враховувати всі компоненти особистісних якостей студентів та їх спрямованість на музичну підготовку (темперамент, характер, вольові якості). Становлення творчої індивідуальності залежить від багатьох факторів: художнього середовища, рівня розвитку музичної педагогіки, стану сучасного музичного мистецтва, творчого потенціалу педагога-наставника.

Принцип наступності і проєктної спрямованості підготовки студента музичного відділення має комплексний міждисциплінарний характер і передбачає спадкоємний зв'язок між етапами розвитку, зберігаючи безперервність у разі переходу від одного етапу до іншого.

Як вважає Г. Стулова, «завдання педагога – сприяти розвитку студентів, а не орієнтуватися тільки на досягнутий рівень, характерний для цього віку» [16, с. 52].

Реалізація цього принципу заснована на необхідності закріплення і розширення позитивних результатів у здійсненні концертно-виконавської діяльності. Досягнуті на попередньому етапі позитивні результати повинні враховуватися на етапі пошуку і вдосконалення індивідуального стилю виконання.

Принцип креативності в процесі підготовки студентів естрадно-джазового вокалу і формування їх готовності до концертної діяльності сприяє розкриттю творчого потенціалу, неповторного стилю мислення, багатой уяви.

У дослідженні, проведеному А. Морозовим і Д. Чернілевським, було виділено 87 якостей креативної особистості, до числа яких автори відносять: потяг до самовдосконалення, допитливість, неординарність, розвинену уяву, незалежність у судженнях, артистичність, оригінальність, гнучкість мислення, харизматичні якості та ін. [8, с. 130]. Викладач повинен бачити недоліки сту-

дентів, знайти шляхи до їх виправлення, підшукати найбільш доцільні прийоми і вправи і т.п.

«Необхідними умовами для прояву креативності <...> є наявність: а) творчої особистості; б) творчого процесу; в) творчого середовища» [8, с. 96]. Формування атмосфери креативності, творчої активності відбувається не тільки в процесі занять вокалом, але і в інших видах навчальної діяльності, позаяк «критерієм творчості є не якість результату, а характеристики і процеси, що активізують творчу продуктивність» [8, с. 60]. Таким чином, принцип креативності передбачає творчий саморозвиток майбутнього музиканта, його самоактуалізацію в концертній діяльності.

Н. Овчаренко, зазначає, що, крім постульованих принципів, у професійній підготовці майбутніх фахівців музичного мистецтва необхідно застосовувати принципи традиційності та інноваційності, культуровідповідності в змісті та методах навчання; концертно-артистичної спрямованості, урізноманітненості видів і форм вокально-педагогічної діяльності. Так, застосування принципу традиційності та інноваційності передбачає опору на вокально-виконавську традицію в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-виконавської діяльності і водночас застосування інноваційних методів, форм, засобів навчання співу. Принцип культуровідповідності в змісті та методах вокального навчання спрямований на інтенсифікацію використання в процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва змісту та методів навчання різних вокально-виконавських шкіл, які відображають музичну культуру тієї чи іншої країни. Принцип концертно-артистичної спрямованості передбачає підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва до концертної вокально-виконавської діяльності, яка базується на опануванні студентами сценічними й артистичними знаннями і вміннями. Принцип урізноманітненості видів і форм вокально-виконавської діяльності спрямований на застосування різних форм аудиторної та позааудиторної вокально-виконавської діяльності [9, с. 93].

За результатами дослідження ми визначили такі принципи формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, як:

- принцип культуровідповідності;
- принцип інтегративності;
- принцип творчого моделювання;
- принцип цілеспрямованого вокально-педагогічного стимулювання.

Принцип культуровідповідності передбачає застосування вокальних творів світової класики, культур різних народів, систематизоване вивчення, використання методик та технологій педагогів-вокалістів різних країн.

Принцип інтегративності спрямовано на інтеграцію знань із різних дисциплін у процесі вокаль-

ної підготовки, а саме: з історії музики, художньої культури, основного музичного інструмента, сольфеджіо, хорового диригування, хорового класу, методики постановки голосу та ін. Такий принцип надає можливість вивчати різностильовий, різножанровий репертуар на різних іноземних мовах.

Принцип творчого моделювання базується на можливості моделювати комплекс вокальних знань, умінь, навичок, здатностей майбутніх учителів музичного мистецтва, що становлять основу їх вокальних компетенцій, а значить, і вокальної культури.

Принцип цілеспрямованого вокально-педагогічного стимулювання передбачає спрямованість викладача вокалу на знаходження механізмів стимуляції мотивів, інтересів, потреб студентів до вокальної діяльності.

Отже, зазначені принципи є методологічно доцільними в процесі формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Для дослідження процесу формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва нам необхідно визначити структуру вокальної культури.

Згідно з думкою Н. Овчаренко, підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-виконавської діяльності значною мірою залежить від зростання рівня сформованості кожного з компонентів структури такого виду діяльності: мотиваційно-сміслового, вокально-технічного, художньо-семантичного, перевтілювально-сценічного компонентів [9, с. 95].

Так, мотиваційно-смісловий компонент відображає наявність особистісного смислу майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-виконавській діяльності вчителя, який впливає на постановку цілей, формування мотивів, інтересів, потреб до занять вокально-виконавською діяльністю. Вокально-технічний компонент відображає рівень сприйняття студентом еталону співацького звучання, його вокально-слухових уявлень та відтворення голосом; усвідомлення якісних характеристик та способів звукоутворення і звуковедення, технічну оснащеність голосу. Художньо-семантичний компонент відображає рівень усвідомлення майбутнім учителем музичного мистецтва емоційно-чуттєвої природи вокального твору, художньо-виконавської традиції; ефективності процесу розкодування і сприйняття смислу твору; розуміння семантики вокального твору з дотриманням певної об'єктивності та створенням вокально-виконавської інтерпретації.

Перевтілювально-сценічний компонент відображає здатність студента до перевтілення, рівень вокально-виконавської майстерності у власній сценічній діяльності, внутрішньої роботи і творчої свободи над образом вокального твору; реалізації

творчо-виконавського досвіду у концертних виступах хору, ансамблю, концертах, як соліста на курсах, оглядах, фестивалях [9, с. 96].

Процес підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері виконавчого мистецтва багатогранний за своєю структурою, має специфіку на рівні вищої школи (вузівської професійної музичної освіти) і на рівні природи музично-виконавської творчості.

З іншого боку, слід сказати про традиції виконавської школи, які здобули високий авторитет у сфері світової музичної культури. Педагогічний заклад у цьому разі функціонує як комплекс певних естетичних і професійних норм, правил, установок, як певна єдність поглядів музично-виконавських і педагогічних принципів, методологічних підходів тих, хто виступав її основоположниками, як певний рівень естетичної, духовної свідомості художника-виконавця. Виконавське мистецтво утворює навколо себе потужне середовище, яке безпосередньо впливає на всіх учасників художньо-педагогічного процесу. Завдання педагога – формувати у студентів адекватну позицію в оцінці звучання як розумового мистецького продукту [20]. Завищена або занижена самооцінка музичної діяльності студентів-виконавців приводить до негативних наслідків (мала продуктивність занять, зриви на концертних виступах, апатія, депресії) та ін. Навпаки, адекватна самооцінка студентів – учасників художньо-педагогічного процесу, його результатів і перспектив сприяє оптимальному рішення музично-творчих завдань, раціональному використанню свого технологічного ресурсу, своєчасному визначенню перспектив у розвитку власної виконавської культури.

Педагогічні підходи у виконавчому аспекті повинні передбачати активізацію емоційно-чуттєвої природи музикантів. Подібну активізацію необхідно корелювати зі стилістикою, особливостями жанру виконуваних творів, безпосереднім змістом художнього образу. Спрямованість роботи педагога в класі повинна включати в себе технологічний, художньо-образний аспект з елементами активної творчої позиції.

Ефективність розвитку виконавської культури студентів буде залежати і від спрямованості роботи педагога на поглиблення процесів сприйняття, уявлення, відтворення, які тісно пов'язані з усіма розумовими операціями студентів, розвитком їх мислення загалом.

Кожна значна історична епоха виробляє свою модель освіченості, втілювану в специфічно їй притаманному типі «освіченої людини». Нині застосування вищевказаних принципів сприяє втіленню компетентнісного підходу. В сучасному мінливому світі система освіти повинна формувати таку якість, яка здатна змінювати сфери і способи діяльності, застосовувати отримані знання і вміння в нових ситуаціях.

Вдосконалення сценічних умінь дає змогу студентам набути такі компетенції, які допоможуть підвищити якість його роботи, зокрема: інтелектуальну, що включає в себе художньо-творче мислення; ціннісно-смыслову, яка полягає в усвідомленні художньої цінності твору, його музичного образу, духовно-естетичного сенсу; творчу, засновану на розвитку здібностей, умінні самобутньо інтерпретувати твори та ін.; практичну, що формує навички читання з аркуша, транспонування, підбору по слуху, вміння імпровізувати, грати в ансамблі, акомпанувати; рухово-технічну, спрямовану на розвиток і вдосконалення індивідуального піанізму учня; інформаційну, що дає змогу знаходити, аналізувати, узагальнювати, систематизувати, творчо перетворювати отриману інформацію, створювати особистий банк даних (портфоліо) новітніх прийомів, методів роботи, а також використовувати ресурси сучасних комп'ютерних технологій; компетенція особистого самовдосконалення, що націлює на всебічний гармонійний саморозвиток, самоактуалізацію, емоційну саморегуляцію, розширення музичного кругозору, вдосконалення професіоналізму [20].

Використання компетентнісного підходу дасть змогу «ліквідувати невідповідність між наявною освітою і реальними освітніми потребами суспільства». Суть цього підходу полягає в тому, що цілі навчання формуються у вигляді тріади: «вміння діяти», «вміння бути» і «вміння жити» [14, с. 75].

Педагогу, який працює зі студентами, потрібно володіти не тільки профільною освітою, різними знаннями, а й творчою винахідливістю. Найважливішим завданням, що стоїть перед кожним педагогом, є поступовий пошук найбільш результативних шляхів виховання та навчання кожного окремого учня. Пошук індивідуальних прийомів навчання, правильна діагностика здібностей, оцінка сил і можливостей учня, різноманітність методів впливу на нього – все це визначає тактику діяльності викладача. Заняття з учнем – це щоразу нове творче завдання. Його успішне вирішення пов'язане з розвиненим педагогічним мисленням, знаннями педагогом вікової психології, із застосуванням у творчому процесі методики педагогічної підтримки, формування у студентів загальних і ключових компетенцій.

Міжнародна комісія Ради Європи в своїх документах розглядає поняття компетентності як загальні або ключові вміння, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори, або опорні знання [24].

Висновки. У музично-педагогічній діяльності застосування принципів сценічної майстерності сприяє формуванню багатоканальної різноманітної комунікації: комунікація педагог та учень; комунікація з музичним твором у різних виявах

(слухання, виконання); міжособистісна комунікація студентів чи учнів, яка закладає основи компетентності студентів. Педагог набуває статусу організатора комунікативного акту з музикою, котрий забезпечує сприятливі умови для прояву творчо-креативних здібностей учнів.

Список використаної літератури:

1. Байбікова Г.В. Основи музично-педагогічного спілкування : навчально-методичний посібник. 2-е видання, перероблене. Білгород : Видавництво БДІІК, 2014, с. 18.
2. Благой Д.Д. Ещѐ из «Пѣстрых листков». *Вопросы музыкальной педагогики* : сб. статей. Вып. 1. Москва : «Музыка», 1979. № 3, с. 60.
3. Василенко Л.М. Взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики : автореф. дис. ... кандидата пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання». Київ, 2003. 20 с.
4. Корсакова И.А. Музыкальная коммуникация: генезис и историко-культурные трансформации : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора культурологии : спец. 24.00.01 «Теория и история культуры». Москва, 2014. 48 с., с. 16.
5. Кули Чарльз. Общественная организация. Изучение углубленного разума. Тексты по истории социологии XIX–XX веков : хрестоматия / сост. В.И. Добренков, Л.П. Беленкова. Москва : Наука, 1994. С. 350–357, с. 379.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва : Политиздат, 1975. 304 с., с. 150.
7. Маруфенко О.В. Формування вокально-слухових навичок майбутнього вчителя музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання». Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2006. 20 с.
8. Морозов А.В., Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология : учебное пособие. Москва : Академический Проект, 2004. 2-е изд., испр. и доп. 506 с.
9. Овчаренко Н.А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності : автореф. дис. ... доктора пед. наук : спец. : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Кривий Ріг, 2016. 38 с.
10. Овчаренко Н.А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія : монографія. Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2014. 400 с.
11. Падалка Г.М. Учитель, музыка, діти. Київ : Музична Україна, 1982. 144 с.

12. Педагогічні технології : навчальний посібник для ВНЗ / О.С. Падалка, А.С. Нісімчук, І.О. Смоляк та ін. Київ. : Вид-во : «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 1995. 253 с.
13. П'ятницька-Позднякова І.С. Художньо-педагогічна комунікація: структурний аналіз. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені О.В. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки.* 2012. Вип. 1.38(2). С.67–70, с.5.
14. Рудь М. Компетентнісний підхід в освіті. *Вісник Львів. ун-ту. Серія : Педагогіка.* 2006. Вип. 21, ч. 1. С. 73–82.
15. Ройтенко Н.О. Концептуальні засади педагогічного супроводу вокального розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки / Ред. кол. : В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. Випуск 155. Серія : Педагогічні науки.* Кропивницький : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. 306 с. С. 101–104.
16. Стулова Г.П. Теория и практика работы с детским хором. Москва, 2002.
17. Тоцька Л.О. Методичні засади удосконалення вокальної підготовки майбутніх учителів музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. : 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ, 2010. 24 с.
18. Филатова Л.О. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. *Дополнительное образование.* 2005. № 7. С. 9–11.
19. Хабермас Ю. Моральна свідомість та комунікативні дії / пер. з нім. Москва : Наука. 2001. 380 с., с. 146.
20. Хуан Чхао. Принципи реалізації педагогічних умов вокального навчання майбутніх учителів музики на засадах особистісно орієнтованого підходу. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/24329/1/HUANG%20CHANGHAO.pdf>.
21. Assessing creativity: a guide for educators / D. Treffinger, G. Young, E. Selby, C. Shepardson. Storrs : The National Research Center on the Gifted and Talented, 2002. 97 p.
22. Guilford J.P. Creativity. *American Psychologist.* 1950. Volume 5, Issue 9, pp. 444–454.
23. Wollach M., Kogan N. Models of Thinking in Young Children. New York : Holt, 1965.
24. Spector J. Michael-de la Teja, Ileana. ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification. Pp. 1–3.

Gurgula R., Stolyarchuk L. Application of principles of stage skills as the basis of formation of student competence of music department

The article substantiates the principles of formation of stage skills in students of the music department, ways to increase the level of professional training of future teachers of music art at the present stage of educational development; the semantic personal components necessary for successful stage communication are clarified, namely: value, intellectual-artistic and emotional-aesthetic, the presence of which ensures effective communication and harmonious development of the student's or student's personality. Attention is paid to the importance of personality-oriented, productive, creative, artistic and educational approaches, which largely embody the paradigm of development of performing culture of performing students. The importance of applying the principles of stage skills as a basis for the formation of the competence of the student of the music department is revealed.

In the modern world a person needs developed professional competencies that ensure his advancement in the chosen specialty, the formation of a stable need for self-development, for the successful achievement of which in the music-pedagogical university it is necessary to purposefully form a systematic approach and involve all methods of pedagogy as an integral part of his professional qualities.

The article outlines the pedagogical conditions for the development of artistry of future musicians, which consist in the application of methods of music pedagogy for the development of freedom of expressive reaction to the artistic content of works of art; development of a conscious desire to overcome the problems associated with public speaking; development of desire for creative self-realization and self-presentation; organization of thematic art events as a stage of preparation for performing activities; participation in concert activities.

The issues of forming the competence of music students by optimizing the process of professional mastery of a musical instrument, adaptation of students to problematic, and for many stressful situations, concert performances, as well as maximum development and actualization of creative potential.

In the article the author highlights the criteria, indicators of stage skills of future specialists in the art of music, focuses on the need for students to master the specifics of concert performance, the skills of stage construction of a concert number.

Key words: *principles of formation of stage skills in students, future teacher of music art, competence approach, competence.*